

tur, si hæres non contradixerit in vita, prout ista lex dicit: et pro hoc facit, quia regulariter inter *si*, et *cum*, non est differentia, qui promisit, cum ubi notatis, D. de condit. indeb. et tamen si testator dixerat, *si hæres meus volet*, vel *voluerit*, poterit contradicere, ut suprâ l. proxima, et vult Bart. in dict. l. centesimis, §. fin. in princip. column. 2. igitur idem dicendum, si dixerit, *cum voluerit*: in hoc tamen erit speciale favore ultimæ voluntatis, quod non contradicente hærede, à quo sic fuit legatum, in vita, debetur post ejus mortem ut hic, et in dict. §. Scævola. Cogita tamen, quia secundum istum intellectum, videtur fieri aliqua violentia dicto §. Scævola, qui vult, hoc relictum videri post mortem.

(2) *Que la queria*. Concordat cum l. *si ita expr. ssum*, D. de conditionib. et demonstrat. l. *si ita legatum*, §. *illi si volet*, D. de legat. 1. Quid autem, si dixerat, *cum voluerit*? Dic, quod tunc non est necesse, quod legatarius ante mortem suam declaret se velle, secundum Bart. in l. 1. d. de legat. 2. per l. *uxorem*, §. Scævola. D. de legat. 3. quæ lex, licet loquatur, quando ista verba *cum voluerit*, fuerunt relata ad hæredem, tamen eadem videtur ratio, si referantur ad legatarium, secundum Alexand. in dict. l. 1. column. 3. licet Joan. de Imola ibi velit in hoc facere differentiam, et tenere contra Bartolum, ut videbis ibi per eum, et per Alexand. col. 4. et 5. Et adverte, quod per istam legem videtur non posse sustineri, quod Raph. Cuma. in l. *si ita*, §. *illi si volet*, D. de legat. 1. et in l. 1. d. de legat. 2. et in l. centesimis, §. fin. D. de verbor. obligat. et sequitur eum Alexand. in dict. l. 1. column. 3. quod istud tale legatum *cum legatarius voluerit*, censetur esse purum, sicut *cum lego tibi, cum petieris*, l. Titia, D. de condition. et demonstrat. l. *si decem cum petiero*, D. de verbor. oblig. nam, ut hic vides, tale legatum non est purum, quia si purum transmitteretur ad hæredem, etiam nulla declaratione sequuta; quam tamen declarationem exigit ista lex: et quod aliàs ejus hæres habere non possit, sed dic, quod ista lex non loquitur, quando dicit, *cum legatarius voluerit*, sed *si voluerit*; unde tene menti in practica dictum Raph. et hic erit differentia, an ista verba, *cum volueris*, referantur ad hæredem, vel legatarium.

LEY XXXI.—Como se pueden fazer las mandas sin condicion, e a dia cierto.

Puramente (1) pueden fazer los testadores sus mandas: que quiere tanto dezir, como sin ninguna condicion. E esto seria, como si dixesse algun testador: Mando a fulano tantos maravedis: o, tal cosa. E aun la podría fazer a dia cierto, o de dia cierto en adelante. E esto seria, como si dixesse el testador: Mando, que den a fulano tantos maravedis el dia de Sant Juan Baptista, este primero que verna; o si dixesse: Mando, que del dia de Sant Juan en adelante que ge'os den. E aun las podría fazer so condicion. E esto seria como si dixesse: Mando a fulano tantos maravedis, si fiziere tal cosa. Otrosi dezimos, que si el testador quando fiziesse la manda, dixesse tales palabras: Mando, que den a fulano mil maravedis, quando fuere de edad (2) de catorze años, si acaesciere, que aquel a quien la faze, llegare a aquella edad, valdra la manda, e si muriere en ante, non la puede demandar su heredero, nin ha derecho de la aver. Pero caso y ha, en que valdria la manda que fuesse fecha por tales palabras, maguer non se cumpliesse la condicion. E esto seria, como si dixesse el testador: Mando que aforren a fulano mi siervo (a), quando mi fijo fuere de edad de catorze años. Ca maguer el fijo non llegasse a aquella edad, nin se cumpliesse aquella condicion, valdria la manda, e seria forro, por razon de la franqueza que es otorgada a la libertad (3).

(a) Respecto á la esclavitud, puede verse nuestra nota 1.ª á la L. 6, tit. 4 de esta Partida.

LEY XXXI.—Purè et conditionaliter, et ad diem, vel post diem potest legatum fieri: et si legatur, quod dentur Petro mille, quando fuerit quatuordecim annorum, et ante moriatur, non habebit ejus hæres legatum. Sed si lego tibi libertatem, quando filius meus habebit quatuordecim annos, filio ante illam ætatem mortuo, valet legatum favore libertatis. Hoc dicit.

(1) *Puramente*. Sequitur dicta Azon. C. eod. in summa, in fin. col. 6. vers. *relinquitur legatum purè*.

(2) *Quando fuere de edad de catorze años*. Concordat cum l. *si cui legetur*, D. de legat. 1. §. *hoc autem legatum*, et l. *si Titio*, D. *quando dies legat. eod.* et adde, quod idem esset, si apponeretur tempus certæ ætatis cujusdam tertii, l. *si ita scriptum*, D. *de manumis. testam.* quod limita, nisi apponeretur tale tempus ad extinguendam legatum, ut si dixerim, *lego Titio centum annua, quousque Titius erit ætatis quatuordecim annorum*, nam tale legatum non est conditionale, neque extinguitur Titio ante dictum tempus decedente, ut est textus, qui non est alibi, secundum Bald. ibi in l. *ambiguitatem*, C. *de usufruct.* Sed quid si legetur in tempus certæ ætatis gravatè? Bart. in dict. §. *hoc autem*, tenet, quod non sit conditionale, et quod non pereat legatum, quamvis gravatus non perveniat ad talem ætatem, per l. *libertis quos*, §. *ab hæredibus*, D. *de aliment. et cibor. legat.* et cum Bart. transeunt Angel. Bald. et Paul. de Castr. in *lectura Paduana*, ibi, et Ludovic. Roman. in l. *in illa*, D. *de verbor. obligat.* Dinus verò, Raphael, et Joan. de Imol. ibidem, et Cynus, et Bald. in l. *ex his*, C. *quando dies legat. ced.* et Paul. de Castr. in *lectura Bononiensi*, et Salicet in l. *unic.* §. *sin autem aliquid*, C. *de caduc. tollend.* tenent contrarium, per textum in dict. §. *hoc autem*, et respondent ad dictum §. *ab hæredibus*, diversimodè, prout videbis latè per Alexand. in dict. §. *hoc autem*, qui dicit istam ultimam opinionem esse veriore, per plura jura, quibus Bartolus ibi nititur responderi: sed secundum Alexand. tales responsiones sunt cum maxima violentia, ibique Alexand. allegat alia jura contra opinionem Bartoli, ut poteris ibi videre, et signanter allegat l. *si quis à filio*, in princ. D. *de legat. 1.* cum gloss. ibi, quæ satis probat opinionem aliorum contra Bartolum. Quid autem si dies non fuit præfixus substantiæ legati sed ejus præstationi, vel executioni? Vide l. *ex his*, C. *quando dies legat. ced.* et per Bartolum in dict. §. *hoc autem*, et ibi etiam per Alexand. Adde etiam textum notabilem, in l. *codicillis*, in princ. et ibi Bart. D. *de annuis legat.* quod in dubio præsumitur, quod testator habuit respectum ad tempus simplex, et non se retulisse ad tempus certæ ætatis legatarii, ut videbis in casu dictæ l. *codicillis*, quæ est lex singularis, secundum Pa. l. et Alexand. in dict. §. *hoc autem*.

(3) *A la liberad.* Adde l. *si ita scriptum*, D. *de manumis. testam.* et l. *fideicommissaria*, D. *de fideicommiss. libert. et etiam*, et idem potest dici in legato ad pias causas, cum valeat argumentum de libertate ad pias causas, Bart. in l. *proximè*, ad fin. D. *de his, quæ in testam. delent.* tradit Alexand. in l. *captatorias*, C. *de testam. milit.* et dixi suprâ eod. l. 17.

LEY XXXII.—Como las mandas deuen ser judgadas por las leyes deste libro, maguer el testador lo defendiesse (a).

Non puede ningun testador fazer manda en ninguna manera, que por el derecho de las leyes deste nuestro libro non deue ser judgada. E porende, maguer el defendiere señaladamente que ninguna ley, nin ningun derecho non pudiesse contrastar, nin embargar la manda que faze, con todo esso, si la fiziere contra derecho (1), o como non deuiere (2) en alguna manera, non valdra (3). E deue ser revocada, e judgada por las leyes deste nuestro libro. Otrossi, si el testador mandasse fazer (4) de su cuerpo e de sus huesos (5), o en fecho de su sepultura (6), alguna cosa, que fuessè contra ley (7), o contra la vsada costumbre de la tierra, o contra su fama, o a deshorrta de los parientes del, non deue ser guardado tal mandamiento; e aura la manda aquel a quien fue mandado algo porque fiziesse esto, n'aguer non lo cumpla.

(a) L. 30 de Toro.—L. 9, tit. 20, lib. 10 de la N. R.

LEY XXXII.—Non potest quis contra juris dispositionem testari: nec de sepultura quid injustum, vel inæconuetum ordinare; et habebit legatarius sibi relictum, etiamsi injustum vel inæconuetum in sepultura non faciat. Hoc dicit. Habuit ortum ista lex à l. *nemo potest*, D. *de legat. 1.*

(1) *Contra derecho*. Nota hic bona verba Angeli in l. *nemo potest*, ad fin. D. *de legat. 1.* de qua lex ista sumpta est, quod legibus prohibitiuis non derogatur per testantem, neque etiam per contrahentes, l. *cum lex*, D. *de fidejuss.* similiter legibus respicientibus ordinationem testamenti et ejus substantiam non derogatur, quia sine illis non potest esse testamentum, l. 2. D. *de testament.* Similiter neque derogatur legibus concernentibus durationem obligationis personalis, quæ contrahitur ad legata, vel fideicommissa, sive voluerit testator derogare per adjectionem temporis sive loci, sive per adjectionem conditionis: legibus autem aliquid introducentibus merè in favorem testantis renuntiarì potest, l. 2. C. *ut in possess. legat.* Unde etiam dixit Bald. in l. 1. in fin. 4. col. C. *de his, quæ pæne nomin.* quod quando lex disponit ad executionem voluntatis, potest testator illud remittere; si verò ad necessitatem favoris hæredis, et non potest remittere, cum tamen ipse hæres posset expressè et tacitè, ut notatur in l. 2. D. *usufruct.* et hinc est, quod testator potest remittere tacitam hypothecam, quæ oritur pro legatis, glossa singularis in l. 2. C. *ut in possess. legat.* et illam sequuntur magis communiter Doctores ibi, et in dict. l. *nemo potest*, prout attestatur Alexand. ibi column. 4. et per illam glossam dicit Bald. ibi, quod testator potest remittere, ne dominium transeat in legatarium sine possessione. Vide etiam ibi per Bald. nunquid testator possit facere, quod legatario currat præscriptio annalis, quæ de jure communi est perpetua: vel quod legatario non currat minor præscriptio centum annorum; de quo etiam vide per Bart. et Alexand. in dict. l. *nemo potest*. Et ex prædictis etiam deducitur, quod potest testator dare legatario licentiam capiendi rem propria auctoritate, contra l. *non est dubium*, C. *de legat. yde* per Bart. in dict. l. *nemo potest*, ubi etiam Alexand. col. 5. et si testator solum dicat, *vim fieri veto legatariis meis*, videtur eis dare licentiam capiendi propria auctoritate, Bald. in l. 1. in *lectura antiqua*, C. *communia de legat.* per textum singularem, secundum Jacobum de Aret. in l. *permisceri*, D. *de acquirend. possess.* facit etiam textus, et ibi notat Angel. in l. *hoc si rei*, D. *de rei vendicatione*. Et au possit remittere confectionem inventarii, vide ibidem Bartol. quod sic, in dict. l. *nemo potest*, ubi Alexand. col. 4. tradit etiam de inventario hæredis, quatenus tangit præjudicium legatario. Quid autem, si testator prohibuit hæredem alibi conveniri pro legatis, quam in certo loco, si hæres dolo vel mora interveniente non venit ad locum illum? Dic, quod tunc poterit alibi conveniri, l. *in bona fidei*, D. *de eo quod certo loco*, et ibi Bart. Bald. et Fulgos. Poterit etiam testator præfigere tempus in testamento hæredi ad adendum hæreditatem, ut post illud tempus nullo jure excludatur, secundum Ang. in l. *si quis hæres ita scriptus*, D. *de acquirend. hæredit.* per illum textum, et per notata per Gloss. in l. *cretionum*, C. *de jure deliberandi*, ubi etiam Paul. respondet ad dictam l. *nemo potest*, et sequitur Alexand. in dict. l. *nemo potest*, in fin. Adde etiam, quod neque possunt facere contrahentes, quod legum dispositio non habeat locum in actibus eorum, l. fin. D. *de stipulat. servor.* et notat Bald. in cap. 1. §. *et quia videmus*, column. 6. *de his, qui feud. dar. poss.*

(2) *O como non deuiere*. An autem si prohibeat leges non obstare suo testamento, operetur talis prohibitio effectum clausulæ codicillaræ? Vide Gloss. et Doctor. quod sic, in dict. l. *nemo potest*.

(3) *Non valdra*. Quia excepto Principe, omnis homo est sub lege, l. *digna vox*, C. *de legibus*, et ideò clausula *non obstante* soli Principi convenit, non alii, ut hic et in dict. l. *nemo potest*, ubi hoc notat Angel. in l. *jus publicum*, D. *de pactis*, l. 2. D. *de testam. l. codicillis*, §. fin. D. *de legat. 2.* ubi glossa 1. vocat stultum testatorem volentem contra leges disponere: hinc evenit, quòd volentes condere majoriam in unum ex filiis, vel nepotibus, cum ipsi non possint filiis imponere gravamen in legitima, vel eam diminuerè, l. *quoniam in prioribus*, l. *quoniam novella*, C. *de inoffic. testam.* l. 17. tit. 1. suprâ ead. *Partit.* etiam respectu bonorum, quæ essent extra regnum, licet ibi esset latior facultas disponendi ex his, quæ notat Bart. per textum ibi in l. *ex castrensi*, D. *de castrensi. pecul.* adeunt Principem, ut super hoc rescribat cum clausula *non obstante*; qui stylus emanasse videtur post editionem istarum l. *Partitarum*; quod patet, quia in istis le-

T. IV.

gibus in tit. 18. 5. *Partit.* nulla fit mentio formulæ talis licentiæ, et talem formulam consulit latè ordinandam Roderic. Suarez in repetitione. l. *quoniam in prioribus*, in 2. limitat. illius l. fol. 65. col. 4. totius repetitionis, ubi ipse illam ordinat, subdens quòd si aliàs sub nube, et implicite aliquis impetraret à Principe liberam testamenti factionem, non specificè ad suprâ dicta contenta in ejus formula, neque cum derogatione dictarum l. non posset vigore talis facultatis facere majoriam in præjudicium filiorum: et ibidem parum antea, fol. 64. column. 2. vers. *ex ante dictis*, damnat illam formulam consuetam quatenus dicit: *do os licencia y facultad, para que de todos vuestros bienes, o de qualquier parte dellos podays hazer, y hagays mayorazgo en uno de vuestros hijos, qual quisieredes, y por bien tuvieredes, etc.* Quatenus enim dicit de omnibus bonis, asserit talem licentiam esse valdè injustam, et conscientiæ concedentis onerosam, cum per eam expressè tollatur legitima aliis filiis, quod aperte est contra jus naturale, ut ipse in eadem limitatione ante hoc latè deduxit; et ibi allegat notanter Bald. in l. fin. column. 2. C. *de fructib. et litis expens.* quòd Princeps potest alicui concedere potestatem testandi diminuta legitima, et quòd privilegium concessum ad minuentem legitimam, non est iniquum, sed ad tollendum in totum, sic cum legitima sit de jure naturali loco alimentorum, non tamen ejus meta, sed de arbitrio legislatoris; ibique col. 5. dicit, quòd pater, qui vigore talis facultatis faceret majoriam in unum ex filiis, privando alios bonis suis sine justa causa, de qua in cap. 5. vers. *causas*, in authent. *ut cum de appellation. cognosc.* peccaret, neque esset tutus in foro conscientiæ, neque excusaretur prætextu talis facultatis; allegat Gloss. in cap. *non est, de voto*, et alia, quæ ibi videre poteris: tandem concludit col. 4. dictam clausulam esse injustissimam, consulitque ab ea abstinendum, et idem ego consulerem, si in tali facultate non contineretur illud, quod communiter solent etiam apponi, scilicet, quòd ita hoc fiat, ut reserventur alimenta aliis filiis, licet non sit tanta portio, quanta aliàs sibi juxta l. regni competeret: hac tamen clausula apposita, ut semper apponitur, non benè percipio, quid scrupuli esse possit, ex ea namque evidenter constat Principem nolle id totum tollere legitimam, sed diminuerè, prout etiam dixi in l. 11. tit. 4. supra ead. *Partit.* in gloss. 1. ubi vide.

Sed an vigore hujus facultatis possit diminuerè legitimam filii, qui esset clericus in minoribus tempore datæ licentiæ? Videtur, quòd non, ex his quæ tradit Baldus in cap. *cum venissent*, column. 2. vers. *oppono dicitur hic, de eo qui mittitur in possess. causa rei servand.* vide quæ habentur in cap. *ecclesia Sanctæ Mariæ, de const.* et quæ dixi in l. 4. tit. 15. 4. *Partit.* super gloss. in parte *en cuyo señorio*. Et cogita in hoc, nam ex hoc subverteretur multa facultates ad majoriam, seu ipsæ majoriæ; si tamen post datam facultatis regiæ fieret clericus, vide cap. *si eo tempore, de rescript.* lib. 6. et quod notat Bart. in l. *usufructus*, in fin. D. *de stipul. servor.*

Sed quid si aliquis sine licentia Principis fecit majoriam de bonis suis, et etiam de aliquibus bonis filiorum, seu quæ aliquo modo ad filios spectabant, qui filii, ne de facto sibi præjudicaretur, impetraverunt à Principe revocationem istius majoriæ respectu bonorum filiorum; an ex hoc videatur Princeps approbare majoriam respectu bonorum patris, cum sciens Princeps sine ejus licentia factam majoriam, revocavit tantum quoad bona filiorum? Videtur, quòd sic, ex dictis Bartol. et Paul. de Castro in l. *legata inutiliter*, D. *de legat. 1.* vide ibi Paul. de Castr. vers. *et inducitur per Dinum*.

Adverte etiam, quòd ipse Rex de bonis patrimonialibus extra regnum poterit, cum non recognoscat superiorem, facere majoriam inter filios, l. *Cæsar*, D. *de public. et vectigal. l. donationes, quas, C. de donation. inter virum et uxor.* Bald. in §. *item sacramenta, de pace jur. firm.* 4. column. vers. *secundo utrum Rex*: bonus textus in cap. *si Romanorum*, in princip. 19. dist. 1. *omnium*, C. *de testam.*

Et an habens facultatem ad faciendum majoriam de certis bonis ex auctoritate regia, possit vigore legis regiæ facere majoriam in tertia bonorum de aliis bonis? Videbatur, quòd sic, per textum et quòd ibi notat Bald. in l. fin. C. *de repud. hæred.* quod privilegium non confunditur cum jure communi; in contrarium tamen facit; quòd non est verisimile Principem voluisse gravare filium duplici onere, l. *navis onustæ*, §. 1. D. *ad leg. Rhod. de fact. cap. mandatum, de rescript.*

Et an teneat majoria facta cum facultate primogeniti filii Regis patre vivente, si majoria fiat postquam primogenitus successit in regi-

no; vide, quæ notat Bartol. in l. *cum vir*, D. de *usucapion*. et in l. *hereditatem*, D. de *castrens*. pecul.

Et quid si detur facultas ad faciendum majoriam in unum ex posteris suis, an videatur data, ut possit etiam in descendentes ex femina? Textus facit, quod non, in l. 1. D. de *jur. immun.* vide ibi per Doctores.

Quid si Rex dedit licentiam faciendi majoriam in secundum filium sub conditione, si filius major consenserit, et ante consensum filii majoris moritur Rex, postea consensit filius major, et sit majoria in secundum, an tenebit? Dic, quod sic, quia non apponitur conditio concessionis, sed executioni actus, l. 1. in fin. D. *quod quisque jur.* vide Bald. in cap. 1. in princ. colum. 2. *hic finitur lex*, Jason. in l. *si quis neque causam*, D. *si certum petatur*.

Adverte etiam, quod videtur, quod ut plenior sit facultas, oportet quod in ea fiat mentio etiam de aliis filiis posthumis nascituris, quia licentia filios gravandi in legitima, non extenditur aliàs ad postumos, ex notatis per Bart. in l. *Titius*, D. de *liberis*, et *posthum.* in fin. princ. reprobando Glossam ibi, et videtur textus in l. *ex facto*, ibi, *verisimile est*, D. de *vulg. et pupill.*

An autem virtute talis facultatis, quod possit facere majoriam in unum ex filiis, quem vellet, possit illam facere in filium spurium? Et certè stantibus legitimis crederem, quod non, per textum notabilem in cap. *dicat aliquis*, 52. quæst. 4. et quia Princeps intellexisse videtur de filio legitimo et naturali, l. *filium eum diffinitus*, D. de *his, qui sunt sui, vel alieni. jur.* l. fin. D. de *jure deliberan.* et ibi Paul. de *Castr.* et in *authent. ut liceat matri, et avia*, §. *ad hoc*, et per Fabr. in §. fin. *Institut. de adoption.*

Quid autem, si Princeps ex certa scientia, et de plenitudine potestatis, dedit licentiam faciendi majoriam in quemdam filium spurium vel naturalem, non obstantibus filiis legitimis, quibus Princeps tantum voluit relinquere alimenta; an tenebit talis constitutio majoriæ, permaximè si Princeps potuit moveri ad id concedendum propter strenuitatem et bonitatem talis filii bastardi? Et videtur quod non teneat, neque Princeps hoc posset, quia neque legitimatio filiorum spuriorum, neque naturalium potest fieri ex rescripto Principis, legitimis et naturalibus stantibus, ut in *authent. quibus mod. natural. efficiant. legit.* cap. *si quis sane non habens*; et dicebat Bald. in cap. 1. §. *filiis nati, si de feud. fuer. controu. inter domin. et agnat.* quod Imperator, qui legitimat spurios, existentibus filiis legitimis, ut cum eis æqualiter succedant, videtur quoddam pecus non habens præ oculis justitiam publicæ honestatis, neque considerans, quod per solas nuptias conservatur elegans genus humanum.

Præterea, et hoc videtur de jure divino prohibitum, Genes. 21. cap. v. 10. cum dicit: «Ejice ancillam, et filium ejus, non enim hæres filius ancillæ cum filio liberæ.» et istud idem habetur in cap. *non omnis*, 52. quæst. 2. ubi etiam adjicitur istud à domino constitutum, priusquam initium Romani juris sicuterit; adducitur quoque auctoritas Apost. ad Galat. 4. cap. v. 50. ubi etiam allegat illud Genes. 21. facit ad idem, quod habetur in summ. et in cap. unic. 55. quæst. 7. facit etiam, quod notat Bart. Bald. et Paul. de *Castr.* in l. 3. D. de *testament.* et tradit latè Paul. de *Cast.* consil. 467. volum. 2. incipit, *viso dicto puncto*, ubi concludunt, non posse fieri per statutum, quod spurii filii possint succedere, et inter alias rationes adducit Bartolus illam, quod esset contra jus divinum, quo cavetur, non erit filius ancillæ cum filio liberæ. Bald. etiam adducit aliam, quæ multum confert in proposita quæstione, quia quod spurius non possit institui, est introductum propter turpitudinem testantis, et actus propter turpitudinem agentis reprobatus nulla constitutione permitti potest, ut in dict. *authent. ut nulli judicium.*

Item, actus reprobatus propter turpitudinem, æquiparatur actui prohibito de jure divino, cap. *ex parte, de consuet.* et contra jus divinum, non valet statutum: quod enim spurii non possint succedere patri, est inductum propter ejus delictum, et ut refrænentur ab illicito coitu, ut in l. fin. C. de *natural. liber.* unde contra bonos mores esset, quod Princeps super hoc dispensaret maximè in exclusionem, et cum tam gravi præjudicio legitimorum; imò et fortius est, quod voluit Joan. de Imol. in dict. l. 5. ad fin. quod neque valeret statutum, quod filii naturales tantum succedant patri, quia sic indifferenter habilitando naturalem, præberet materiam delinquendi, et ideo non videtur valere.

Præterea tale privilegium Principis, quodammodo alios alliceret ad illicitos coitus, videntes posse se impetrare tale privilegium, et

omnis consuetudo, constitutio, juramentum, et privilegium, per quæ nutrirri possunt peccata, non valent, secundum Joann. Andr. in cap. *eatirpandæ, de præbend.* super verbo *consuetudine qualibet*; pro parte vero contraria facit illa decisio Neapolitana collecta per Matthæum de Afflict. decis. 99. incipit, *si pater*, ubi refert bis in duabus causis fuisse judicatum, quod si pater mediante pecunia recepit emphyteusim pro se, et Titio, et hæredibus dicti Titii filii sui spurii nati ex damnato coitu, quod in tali emphyteusi succedet dictus spurius, exclusis hæredibus venientibus ab intestato, per notata per Bald. in l. 2. C. de *jure emphyteut.* colum. 1. dat Baldus rationem, quia non, ut hæres, seu mediante stipulatione veniunt, et sequitur ibi Jason. in 69. colum. totius tractatus, retulit suprâ 5. *Partit.* tit. 8. in l. penult. super gloss. *segun se ouieren*; sic ergo videtur, quod ad majoriam possit venire mediante gratia, et privilegio Principis: adducit etiam et Matthæus in dict. decis. quod necdum spurio, verum etiam servo potest de novo dari feudum et emphyteusim, ut in cap. 1. §. 2. vers. *personam, per quos fiat investit.*

Præterea, ut dixi superius, per Principem potest minui legitima filii, licet non possit tolli in totum, secundum magis communem opinionem; poterit ergo Princeps, reservata portione sufficienti ad alimenta filiorum, dispensare ut cætera bona per viam majoriæ veniant in spurium; neque repugnabit jus divinum allegatum, quia ut dicit Joan. de Imol. in dict. l. 3. D. de *testam.* illa auctoritas non multum urget, quia illud erat quoddam præceptum judiciale legis veteris, et non videtur obligare in lege nova ista judicialia, nisi quatenus sunt aprobata per habentem auctoritatem legis condendæ, ut habetur in cap. *translato, de constitut.* et per Sanctum Thom. 1. 2. quæst. 104. artic. 3. de quo etiam in cap. fin. de *succession. ab intestat.* et in §. *his ita*, sub cap. 3. 6. dist. Hoc etiam videtur de mente Hostiens. in summ. in tit. *qui filii sint legitim.* ubi dicit, quod licet Imperator posuit, legitimando spurios, eos ad hæreditatem admittere, non tamen hoc posset legem generalem condendo statuere, quod admittantur ad successionem, quia multi essent, qui non curarent, unde filios haberent, si scirent eos sibi succedere debere: et sic, si non esset legem generaliter condendo, sed in casu particulari dispensando, videtur de ejus mente, quod hoc possit Imperator. Hoc etiam vult Bald. in l. *eam quam*, colum. 9. C. de *fideicommiss.* ubi dicit, quod non potest Princeps facere legem generalem, quod spurii succedant, quia est indirectè contra bonos mores, sicut neque constitutio vaeret, quod quilibet posset adulterari, et incestum committere; et subdit, quod hæc ratio non potest legitimare nascituros ex aliquo, qui nondum sunt concepti in utero, quia est dolus de futuro; sed si essent nati, vel concepti, potest, quia est dolus de præterito, circa quæ non removetur reatus, sed pœna. Et pro ista parte etiam facit, quod notat Joan. Andr. in *addit. ad Speculat.* tit. de *success. ab intest.* §. fin. vers. *sed ex facto*, ubi dicit, quod Princeps possit statuere, quod tales succedant patribus, sicut statuit, quod succederent matribus, potissimè cum generatione et natura sint filii, et consanguinei, licet ad comprimentum illicitis coitus primo excluderit illos per legem suam, ut in *authent. quibus modis natural. efficiant. sui.* cap. 1. vers. *oportet*; si ergo ad primordium naturæ reducitur spurius, cessat causa querelandi, l. 1. C. de *imponen. lucrat. descript.* lib. 10. finaliter tamen refert Host. tenere contrarium ubi suprâ. Ista etiam quæstio latissimè tractatur per Præpositum Alexand. in cap. *per venerabilem*, in vers. *quod autem. qui filii sint legitim.* in 5. quæst. principali, vers. *octavo quæro*, et in cap. *constitutiones*, 10. dist. et concludit, necdum hoc posse statui per legem imperialem, verum etiam per aliam legem civilem vel statutum, nam ex quo per legem civilem matribus possunt succedere, ubi etiam militat ratio peccati vitandi, ita etiam sit lex admittenda, si statuat, quod succedant patribus. Adducit etiam, quod istæ successiones sint de jure civili delatæ, licet in filiis hoc suadeat naturalis ratio, ut in l. *cum ratio*, D. de *bonis damnat.* ideo jus civile potest eas modificare et augere, et circa eas disponere, juxta notata per Din. in regul. *indultum, de regul. juris*, lib. 6. nec erit faciendâ differentia inter natos ex damnato coitu et alios secundum eum, quia prædicta fundamenta militat in utrisque, licet Bald. in l. 1. C. de *jur. aureor. annul.* faciat inter istos differentiam: cum quo etiam videtur transire Decius in cap. *in præsentia, de probat.* num. 45. quia secundum eum, cum differentia Baldi fundetur super peccato, non procedit, quia in utroque est peccatum mortale, licet in natis ex damnato coitu sit majus: ibique respondet ad principale motivum tenentium statutum tale non

valere, scilicet quia dare videtur occasionem peccandi; nam secundum eum illud procederet, ubi lex directè dispone: et ad peccatum, secus si à remotis, nam causa remota non ordinatur directè ad effectum, et ideo non habetur in consideratione, l. *qui domum habebat*, D. *locat.* in fin. l. *Neratus*, D. de *servo corrup.* cap. de *occidendis*, 25. quæst. 5. cap. *exhibita, de homicid.* aliàs diceremus, quod lex evangelica, quæ prohibuit repudium dari uxori per virum, esset iniqua, si contingeret, quod ob hanc causam indissolubilitatis occideret aliquis uxorem suam, quam haberet exosam. Et illud dictum, *non erit hæres, etc.* quod etiam retulit Apostolus ad Galatas 4. v. 50. non obstat. nam secundum eum Apostolus loquitur secundum illas leges, quatenus erant, et nunc sunt; per hoc tamen non dicunt, legem imperialem super hoc de novo edì non posse. Facit etiam pro ista parte communis Doctorum conclusio, in l. *Gallus*, §. *et quid si tantum*, D. de *liber. et posthum.* qui dicit, Principem posse legitimare filios illegitimos in præjudicium filiorum legitimorum, et istud fuit secutus Bald. in dict. §. *et quid si tantum*, et in l. dict. §. *filiis nati, si de feud. fuerit controu. inter domin. et agnat.* et in l. *cunctos populos, C. de summ. Trinit.* et *Fide Catholica*, et in l. 1. C. de *jur. aureor. annulor.* quoniam et de isto jure Partitarum hoc est decisum per l. final. tit. 15. 4. *Partit.* ubi vide quod dixi. Et licet ista quæstio pro utraque parte satis sit disputabilis, mihi tamen magis placet prima opinio, velut justior, et æquior, et bonis moribus, et honestati congruens, et quia ut habetur in Evangelio, non est bonum sumere panem filiorum, et mittere canibus; et illud Apostoli, *si filius, ergo hæres*; et quia licet exclusio legitimorum non habuerit fontem à jure divino, ut suprâ dictum est, sed tantum à jure civili et lege positiva, cum talis res ita sit rationabilis et honesta, Princeps est obligatus ad observantiam talis legis à dictamine rationis, quia est animal rationale, et à tali dictamine rationis Princeps non est solutus, sicut neque à lege æterna vel naturæ, ut tradit Baldus, in l. 2. colum. 7. C. de *servitut.* et alibi dixit idem Baldus, quod licet Principis sit suprema auctoritas, tamen naturalis ratio auctoritate ejus mutari non potest, in l. *si non speciali, C. de testam.* et quia si lex reputabat absurdissimum, quod extantibus legitimis naturales sibi introducantur in successione, etsi legitimentur, ut in *authent. quibus modis natural. efficiant. sui*, in §. *tribus*, multo magis reputari debet absurdissimum, si ita spurius introducatur, ut legitimos excludat, quasi à tota successione; enormiter namque lædere in legitima, est idem quod in totum tollere, ut dixi in l. 11. tit. 4. suprâ ead. *Partit.* et in hanc sententiam inclinat ille vir summus feudifica, et Christianus vir, Andr. de Isern. in §. *naturales, si feud. fuer. controu. inter domin. et agnat.* et quia illa opinio, quod non valet statutum, quod spurius succedat, est magis communis opinio, et qui eam impugnant, loquuntur, quando non essent filii legitimi: et licet Imol. et Francis. de Aret. in dict. l. 5. D. de *testam.* conentur responsiones dare ad illud juris divini: *ejice ancillam, etc.* video illam auctoritatem adductam per S. Ambrosium, et positam in volumine Decretorum, in dict. cap. *dicat aliquis*, quam auctoritatem Bald. in l. *cunctos populos*, in 4. fol. C. de *summ. Trinitate et fide Catholica*, exponit, id est, non erit hæres filius concubinæ cum filio uxoris legitimæ; et quia lex illa Partitarum loquitur in filiis naturalibus legitimatis; ut patet ex serie illius tituli, et intelligatur ut ibi dixi, de legitimatis ante nativitatem filiorum legitimorum et naturalium, ut ibi dixi; quod etiam et hodie non admittit dicta lex Taurina, pro ista etiam parte benè facit doctrina Bart. in *extravagan. ad reprehendum*, in gloss. super parte *videbitur*, in vers. *secundo casu principali.*

Benè tamen fateor, quod posset Princeps concedere privilegium facienti majoriam, quod possit vocare filios, vel nepotes spurios ad majoriam, eo casu, quo deficerent filii legitimi, sicut et aliàs in defectum aliorum lex habilitat spurios ad honorem publicum decurionatus, l. *generaliter*, §. *spurios*, et l. *spurii*, D. de *Decurion.* et in propriis terminis ita consuluit Decius in consil. 271. incipit, *in casu transmissio de Hispania*, versic. *postremo*, penult. colum. et fin. et intellige, et limita, ut dixi suprâ 5. *Partit.* tit. 8. l. penult. in fin. gloss. super parte *segun se auiene*; non tamen ex tali facultate posset vocari spurius ad majoriam dignitatis, veluti ad ducatum vel comitatum, ex eo quod notat Bald. in l. *eam quam*, colum. 10. C. de *fideicommiss.* vers. *quæro utrum legitimatus*, ubi quærit, utrum legitimatus ad feuda comprehendatur sub isto generali vocabulo ad feuda dignitatis, et respondet, quod non, quia dignitas vult dignos utero,

non impetrato beneficio indiffinitè: nam talis interpretatio non extenditur ad curata, neque ad dignitatem, quoniam in illis reddit se Princeps difficiliorum in concedendo; ad quod vide bonum textum in cap. *cum in illis, de præbend.* lib. 6. et cap. fin. de *præbend.* in volum. *Decretalium*, et Socin. consil. 260. in *causa nautensis*, 2. volum. colum. 15. vers. *quarta principalis conclusio*: quoniam argumento dict. cap. *cum illis*, in princ. videtur dicendum, quod si in majoria essent castra, et villæ cum jurisdictione et vassallis, quod ex tali generali facultate spurius ad ista non possit vocari, et quia habere vassallos est dignitas, cui jurisdictio inest, ut dicit Bald. in vers. *Marchio*, ad fin. de *his qui feud. dare. poss.* hoc tamen non firmo ex eo, quod hodiè jurisdictiones vendantur cum territoris, et vassallis, et rusticus posset esse capax; et quia major ratio militat in cura animarum, de qua in dict. cap. *cum illis*, quàm in jurisdictione temporalis.

Et si filius, qui in defectum legitimorum vocaretur ad majoriam, esset filius naturalis, crederem non esse necessariam ad hoc specialem Principis concessionem, cum de jure communi, et isto Partitarum pater potest deficientibus filiis legitimis, relinquere bona sua filio naturali tantum, ut in *authent. licet, C. de natural. liber.* et in l. fin. tit. 15. infra ead. *Part.* etsi habeat ascendentes legitimis, ut in l. 10. in *Ordinam. Tauri*, et satis benè hoc probatur in l. 27. in *Ordinam. Tauri*: neque ad hoc obstat textus in l. *si is qui*, D. de *vulgari et pupill.* cum glossa ibi, quatenus exemplificat illam legem in filio naturali, ubi habetur, quod si pater substituat filio legitimo et naturali impuberi filium naturalem patris, quod talis substitutus adveniente casu substitutionis, licet possit habere ex substitutione bona pupilli, non tamen bona patris, in quibus aliàs non poterat extantibus legitimis succedere propter ejus incapacitatem; nam de necessitate lex illa debet intelligi, prout Joan. de Imol. eam intelligit in l. *Lucius*, D. eod. quando ultra pupillum stabat alius filius legitimus; aliàs autem substitutus pupillaris admitteretur etiam ad bona patris; quod Alex. ibi colum. 3. in princ. dicit summè esse notandum pro limitatione illius legis; et licet iste intellectus aliquantulum divinnet, secundum eundem Joan. de Imol. tamen dicit esse tenendum, ut evitetur contrarium, quod aliàs posset formari de dicta l. *Lucius*, et cum isto intellectu tenet etiam Alexand. in dict. l. *si is qui*, et ratio suadet, quia cum exclusio naturalis quoad bona patris non sit propter favorem pupilli, quia imò favor pupilli esset, quod naturalis substitutus caperet etiam bona patris, argumento l. *si pupillus*, D. de *acquirenda hæredit.* restat dicendum, id statutum fuisse propter favorem aliorum filiorum legitimorum, quibus non extantibus, nihil repugnat quia etiam bona paterna naturalis capiat ex substitutione, et cum dicta l. *Lucius*, permittat filium naturalem venire ad totam hæreditatem ex substitutione legitimo repudiante, et sic quod succedat ex vulgari, idem dicendum est in fideicommissaria substitutione, cum etiam per utrumque succedatur testatori, l. *coheredis*, §. *cum filia*, D. de *vulgari et pupillar.* unde non stante alio filio legitimo, poterit pater filium gravando, ex facultate regia vocare naturalem in defectum descendendum legitimorum: et quod idem sit dicendum in fideicommissaria, quod in vulgari, tenet Alexand. in dict. l. *si is qui*.

Quid autem si cum haberem filium spurium, quem ex errore juris credebam legitimum, et communi opinione talis reputabatur, feci in eum majoriam; an tenebit? Vide, quod dicit Bald. in l. *si arbiter*, vers. *pone habebam*, C. de *senten.*

Adverte etiam circa prædicta, quod etsi expressè non vocetur filius naturalis ad majoriam in defectum legitimorum, ex eo, quod quis fecit majoriam in filium majorem, et cæteros descendentes ordine primogenituræ, videtur, quod sit vocatus filius naturalis, deficientibus legitimis, l. *cognoscere*, §. *liberorum*, et ibi Glossa, et Bart. D. de *verb. signific.* videnda tamen sunt in hoc, quæ habentur, et notantur in l. *ex facto*, §. *si quis rogatus*, D. ad *Trebell.*

Adverte etiam, quod licet vigore facultatis regie hoc concedentis, ut possit facere majoriam in unum ex filiis, quem elegerit pater, possit eligere talem filium; si ipse eligat inter filios, filius sic electus non poterit eligere unum ex suis filiis, sicut poterat pater, videtur pro hoc casu in l. *liberi*, D. de *assignan. libert.* et quia concessio regia non extenditur ultra primam vicem, l. *boves*, §. *hoc sermone*, D. de *verb. signific.*

Et potest dici, quod vigore talis licentiæ regie, quæ est in usu, quod possit facere majoriam cum vinculis, restitutionibus et submissionibus, quibus vellet, quod poterit condens majoriam dare filio suo, in quem fecit majoriam, potestatem eligendi unum filium, quem